№ 251 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 16

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 16 № 251

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(33-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1905 ԹՒԱԿԱՆԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ. (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմական բեմում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հնագիտական ընկերութեան նիստում. Օպերային ներկայացումները. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԲԵՄՈՒՄ

—

Հեռագրական գործակալութեան տրւած տեղեկութիւններից յայտնի է, որ պատերազմող կողմերը շատ մօտ են միմեանց և շարունակում են թէ իրանց դիրքերը ամրացնելու, թէ իրանց ոյժը մեծացնելու, որպէս զի անմիջական դիմադրութիւն կարողանան ցոյց տալ հակառակորդի յարձակումներին: Մենք տուել էինք տեղեկութիւններ պատերազմող կողմերի ոյժերի մասին և ասել էինք, որ ճապօնացիների բանակը ունի մարդկանց առաւելութիւն 40—60,000 հոգու չափ: Յայտնել էինք և այն, որ ռուսները սպասում են լրացուցիչ օգնութեան, այն է ութերորդ կորպուսի գալստեան, որ պէտք է ռուսական բանակին տայ մօտ 40,000 հոգի թարմ զօրք:

Օգտվելով այն հաղորդագրութիւններից, որոնք լոյս են տեսել քաղաքական մամուլի մէջ (Н. Д. և Н. В.) կարող ենք յայտնել, որ պատերազմող կողմերը չեն բաւականանում եղած ոյժերով և խիստ լարված ու եռանդուն ճիգերով աշխատում են կարելիին չափ շատ զօրք և զէնք ուղարկել դէպի պատերազմական բեմը համեմատական առաւելութիւն ձեռք բերելու նպատակով: Ֆրանսիական «Journal» լրագրի թղթակիցը գրում է Իօկօհամայից, որ ճապօնացիները ութ ամսվայ ընթացքում զինաշարժի են կոչել 12 կօրպուս զօրք, որոնցից մէկը, այն է եօթներորդը, թողնված է Իեզօ կղզում և կուղարկվի դէպի Կօրէայի հիւսիսը կամ Վլադիվօստօկի շրջանը գարնան ամիսներին: Դրան պէտք է աւելացնել և պահեստի զօրքերը, որոնց թիւը մեծ է բաւականաչափ:

Ճապօնական զօրքի թիւը պատերազմական բեմում առանց պահեստազօրքի հաւասար է 216,000 հոգու: Իսկ եթէ հաշուի առնենք, որ ընդհանուր զինակոչի հրաւիրվածների թիւը մօտ 500,000 հոգի է, կը տեսնենք, որ պատերազմական բեմի համար դեռ մարդկանց պաշարներ կան մեծ թւով:

Այսօրվայ հեռագիրները հաղորդում են մի քանի լուրջ ընդհարումների մասին, որոնք տեղի են ունեցել պատերազմական բեմի արևելեան կողմում: Բայց դեռ ցուցումներ չը կան պատերազմող կողմերի դիտաւորութիւնների մասին մօտակայ օրերում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Կովկասեան մամուլի ընտանիքի մէջ տեղի ունեցաւ մի փոփոխութիւն, որ պէտք է արձանագրել: «Новое Обозр.» լրագիրը Թումանով եղբայրներից անցաւ երդուեալ հաւատարմատար Ք. Քալանթարօվին: Մեր աչքի առջև դրված են լրագրի նոյեմբերի 13-ի և 14-ի համարները. առաջինի մէջ հին խմբագրութիւնը հրաժեշտ է տալիս ընթերցողներին, երկրորդի մէջ ներկայանում է նոր խմբագրութիւնը: Նախ տեսնենք հրաժեշտ տուողներին: Լրագիրը, ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսում հիմնեց հանգուցեալ երդուեալ հաւատարմատար Ստեպանօվ, մի լուսամիտ անձնաւորութիւն, որ հաղորդեց իր լրագրին առաջաւոր, ազնիւ հասարակական օրգանի բոլոր յատկութիւնները: Ռուսաց գաւառական մամուլի մէջ դա մի լրջութեամբ և ձգտումներով աչքի ընկնող լրագիր էր: Ստեպանօվից նա անցաւ վրացի մի ժամանակ յայտնի հրապարակախօս Նիկօլաձէին, որ նոյնպէս երկար չը պահեց լրագիրը և ծախեց նրան Թումանով եղբայրներին: Ուրեմն այս չորրորդ անգամն է, որ լրագիրը նոր խմբագրութիւն է տեսնում: Եւ պէտք է ասել, որ թէև փոխվել են խմբագրութիւնները, բայց լրագիրը ընդհանրապէս հաւատարիմ է մնացել իր հիմնադրի պաշտած սկզբունքներին: Այս կողմից խիստ աւանդապահ և տոկուն են հանդիսացել մանաւանդ պ.պ. Թումանօվները: $13^1/_2$ տարվայ ընթացքում նրանք իրանց ձեռքում պահել են լրագրի ղեկը և այսօր, յանձնելով նրան մի ուրիշին, կարող են մաքուր խղճով ասել, որ չեն դաւաճանել ռուսաց մամուլի լաւագոյն մասի նուիրական գաղափարներին, պատուով տարել են գաւառական մամուլի վրա ծանրացած խաչը: Եւ իրաւ, իբրև այդ թերթի մշտական ընթերցողներ, մենք պէտք է խոստովանենք, որ $13^1/_2$ տարվայ աշխատութիւնները արել են, ինչ կարողացել են՝ անկախ, ազնիւ ու առաջաւոր մամուլի դրօշակը բարձր պահելու համար: Շատ բան նրանց չէ աջողվել, լրագիրը յաճախ մատնվել է դժգոհութեան, հասարակական հարցեր անդադար չէ յարուցել, քննադատութիւնների մէջ կրակ ու կեանք չէ մտցրել, ընդհակառակն՝ համարեա միշտ եղել է սառն դատող, չափաւոր, ինքն իրան զսպած: Բայց կարող ենք այժմ բացատրել դրա պատճառները, կարող ենք ասել, թէ գաւառական մամուլը շրջապատող հանգամանքները ոչինչ կամ քիչ ազդեցութիւն են ունեցել այդ բանի մէջ: Պէտք է շատ հեռու լինել լրագրական մթնոլորտից՝ մի այդպիսի կարևոր հանգամանք անտես անելու համար: Մենք, իբրև մէկը կովկասեան մամուլի ընտանիքի անդամներից, շատ անգամ ենք ասել, որ լրագիրը մեր ժամանակներում հրաշք գործել չէ կարող, պէտք է բաւական համարել և այն, եթէ հրապարակախօսը կարողանում է անդաւաճան ծառայել լուսաւորութեան և առաջադիմութեան դրօշակին: Ահա այդ անդաւաճան ծառայութիւնն էլ Թումանով եղբայրների երախտիքը կը լինի կովկասեան մամուլի պատմութեան առաջ: «Нов. Обозр.» լրագիրը նրանց ժամանակ, մանաւանդ վերջին 10 տարիների ընթացքում, այն մաքուր, կարելի եղածին չափ անկախ հասարակական օրգանն էր, որին ընթերցողը կարող էր դիմել վստահութեամբ, հաւատացած լինելով, որ նրա էջերում չի հանդիպի ոչ անգաղափարականութեան, ոչ հողմացոյցի պտոյտներին և ոչ այն մօդային հոսանքներին, որոնց փաթթվում են շատ լրագիրներ՝ էժանագին աջողութիւն և փառք վաստակելու համար: «Нов. Обозр.» հոսանքների, տրամադրութիւնների արագ փոփոխութիւնների մէջ պահպանում էր ռուսաց հին ազատամտութեան, վաթսունական թւականների լիբերալիզմի քիչ սառն, բայց լուրջ դէմքը, որքան այդ կարելի էր մեր ժամանակներում: Հին խմբագրութիւնը վերին աստիճանի համեստ կերպով է հրաժեշտ տալիս իր ընթերցողներին:

Մեր ընթերցողների շրջանը շատ մեծ չէր, —ասում էր նա: Քիչ էր պատահում, որ լրագիրը օրական 4 հազար օրինակից աւել տարածվէր—մի թիւ, որ մեծ չէ մի ամենօրեայ լրագրի համար, որ ընթերցողներ ունի ամբողջ երկրում: Բայց շատ բարոյական բաւարարութիւն մենք գտնում էինք այն հանգամանքի մէջ, որ մեր ընթերցողների մեծամասնութիւնը անտարբեր չէին դէպի մեր լրագրի ուղղութիւնը: Մենք երջանիկ էինք նրանով, որ մեր խօսքը հասնում էր ընթերցողի սրտին և թշնամիների հետ մենք բարեկամներ էլ ունէինք:

Անշուշտ: Եւ այդ բարեկամները լաւ յիշողութիւն կը պահպանեն հրապարակից հեռացող խմբագրութեան մասին: Կուիւ, մրցութիւն եղել է, առանց այդ բաների չէ կարող գոյութիւն ունենալ ոչ մի լրագիր, որ անշեղ հետևում է մի ուղղութեան: Եւ այդ կռիւների ու մրցութիւնների մէջ է սաեղծվել այն հանգամանքը, որ կապել է ընթերցողի սիրտը լրագրի հետ: Ամեն ինչ կարող է մոռացվել, բայց գաղափարական կռիւը շուտ չի մոռացվի:

Նոր խմբագրութիւնը երկար ու մանրամասն բացատրում է, թէ ինքը ինչ ուղղութեան պիտի հետևէ: Եւ շատ լաւ է անում, որ ոչինչ ծածուկ, ոչինչ կիսատ-պռատ ասած բան չէ թողնում իր խմբագրական ծրագրի մէջ: Անկեղծ սրտաբացութիւնը հրապարակախօսութեան հոգին է կազմում: Այդ բացատրութիւնից մենք իմանում ենք, որ նոր խմբագրութիւնն էլ պիտի հետևէ նոյն համակրելի, առաջաւոր ուղղութեան: Օրինականութիւն և յարգանք դէպի մարդկային անձնաւորութիւնն ու նրա օրինական իրաւունքները, վստահութիւն դէպի ինքնավարութեան գաղափարը և յարգանք դէպի հասարակական ինիցիատիվը և անկախութիւնը, զեմստվօ, երդուեալների դատարան, իբրև հասարակական զարգացման անհրաժեշտ տարրեր, լայն ժողովրդական կրթութիւն, երկրի կարիքների ուսումնասիրութիւն, ազգերի եղբայրակցութեան և համերաշխութեան գաղափար,—ահա թէ ինչն է նոր խմբագրութեան դաւանանքը:

Ոգևորված այսպիսի դիտաւորութիւններով և կատարելապէս գիտակցելով այն մեծ պատասխանատուութիւնը, որ վերցնում ենք մեզ վրա հասարակութեան առջև, մենք աշխոյժ կերպով և հաւատալով լուսաւոր ապագային, մտնում ենք մեր հայրենի երկրին ծառայելու ճանապարհը:

Սրտանց աջողութիւն և յարատեւութիւն ենք ցանկանում մեր նոր եղբայրակցին այդ ճանապարհի վրա, ուր այնքան փուշ ու տատասկ կայ...

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏՈՒՄ

—

Կիրակի, նոյեմբերի 14-ին, կայացաւ Թիֆլիսի հնագիտական ընկերութեան նիստը: Նախագահում էր կոմսուհի Ուվարօվան: Նիստին ներկայ էին 17 հոգի:

Նիստը բացվելուց յետոյ Ե. Լալայեան կարդաց մի զեկուցում իր արած պեղումների մասին Շարուր-Դարալագեազում և Նախիջևանի գաւառում: Հին, նախապատմական ժամանակների գերեզմանների միջից հանված գանազան իրերը հանդէս էին դրված ժողովականների առաջ: Նրանք ներկայացնում էին ըստ մեծի մասին փոքրիկ անօթներ և կժեր, բացի այդ օղեր և ապարանջաններ: Գտնված կմախքները ունեցել են ուղղութիւն հիւսիսից դէպի հարաւ: Խաչիկ գիւղի մօտ գտնված մի հին գերեզմանում կմախքը նստած դրութեան մէջ զետեղված է եղել մի կարասի մէջ: Նախիջևանի գաւառում գտնվող Մոխրաբլուր կամ Քիւլթափա կոչված տեղի գերեզմաններում, բացի մարդկային կմախքներից, զեկուցանողը գտել է մեծ քանակութեամբ տնային կենդանիների կմախքներ: Հին Խրամ (ներկայ ժամանակը Նէհրամ պահակատան մօտ) քաղաքի շրջանում գտել է կարասներ, փորագրած աղիւսներ և ուրիշ տնային իրեր: Առանձին հետաքրքրութեան արժանի է մի կաւեայ կերտուածք, որ ներկայացնում է առնական անդամը: Դա մի հնութիւն է, որի իսկական արժէքը որոշելու համար անհրաժեշտ են քննական լրացուցիչ և զուգընթաց ուսումնասիրութիւններ, թէ նոյն տեղում և թէ Անդրկովկասի՝ Փոքր-Ասիայի ուրիշ կէտերում:

Տօկայշվիլի զեկուցեց նախ մի քանի ընթերցումների մասին, որ նա արել է Զարզմի և Սաֆարի վանքերում և որոնցով նա ուղղում է ակադեմիկոս Բրոսսէի արած սխալները և երկրորդ՝ մի հին հրովարտակի մասին, տրված Իմերեթիայի Բագրատ թագաւորի կողմից Աւդանդաձէի տոհմին իբրև արտօնութուղթ:

Կոմսուհի Ուվարօվա յայտնեց, որ կովկասեան ուղէի կառավարիչը առաջարկում է իր կողմից յատկացնել մի սենեակ հնագիտական ընկերութեան իրերը տեղաւորելու համար: Ժողովը որոշեց ընդունել այդ առաջարկը, պայման դնելով, որ ընկերութեան անդամները իրաւունք ունենան ամեն օր այցելել սենեակը և զբաղվել այնտեղ, եթէ պէտք ունենան:

Լօպատինսկին յայտնեց, որ տպագրվում է ընկերութեան առաջին տեղեկագիրը և յոյս յայտնեց, որ նա պատրաստ կը լինի մարտ ամսին:

Այնուհետև տեղի ունեցան ընտրութիւններ: Կովկասեան բաժնի նախագահ վերընտրվեց՝ Լօպատինսկին, քարտուղար Դիաչկօվ-Տարասօվ:

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

—

Թիֆլիսում այս տարի տրվեցին մի քանի նոր օպերաներ: Նրանցից մէկի, այն է Ռուբինշտէյնի «Ներօն» օպերայի մասին մենք ասացինք մի քանի խօսք: Միւս նորութիւններից յիշենք «Ֆենելլա» և «Օրիորդ Ֆիֆի»:

«Ֆենելլա» օպերան, որ տրվեց շաբաթ օր, նոյեմբերի 13 ին, նոր օպերա չէ: Նա հին է և միայն ներկայ արքունական թատրօնի բեմի վրա մի նորութիւն էր: Նրա հեղինակն է Օբէր:

«Ֆենելլայի» հերոսուհին մի համր աղջիկ է, որը զոհ է դարձել Նէապօլի իշխանի վա-

ւաշտութեան։ Համբի եղբայրը, Մազանիելլօ, վճռում է վրէժխնդիր լինել իր քրոջ անարգված պատուի համար։ Նրան աջակից են հանդիսանում նրա ընկեր Պիետրօ և միւս ձկնորսները։

Օպերայի երաժշտութիւնը խոր չէ, բայց գեղեցիկ և դիւրըմբռնելի է. նա պարունակում է իր մէջ ժողովրդական երգի տարրեր։ Տպաւորութիւն է գործում Մազանիէլլօի և Պիետրօի դուէտը, որի մէջ արտացոլում են ոյժ, վճռականութիւն և մտերմական երդում։ Գեղեցիկ է Մազանիէլլօի երգը իր դժբաղդ քրոջ անկողնու առաջ։ Աշխոյժ, թեթև և տպաւորիչ են ձկնորսների խօրային երգերը։

«Ֆենելլա» օպերայի մէջ անյարմար է այն, որ կենտրոնական անձնաւորութիւնը չէ երգում, այլ միայն շարժումներով է բացատրում ամեն բան։ Ֆենելլայի դերը յանձնված էր պարուհի Ջիօվաննիին, որը գեղեցիկ և ազատ շարժումներ ունի, բայց բաւականաչափ դրամատիկական կերպով չէ կարողանում արտայայտել հոգու յուզմունքները։ Մազանիէլլօի դերը կատարում էր Դօնսկօյ, որն արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների։

«Ֆենելլա» օպերան անհասկանալի պատճառով վերջանում է Վեզուվի սարի հրաբղխային ժայթքումով։ Հեղինակը երևի այդ բանը մտցրել է միայն այն նպատակով, որ աւելորդ մի տպաւորութիւն գործէ հանդիսականների վրա, օգտվելով այն հանգամանքից, որ գործողութիւնը կատարվում է Նէապոլում։

«Օրիորդ Ֆիֆի» փոքրիկ օպերա է, մէկ գործողութեամբ։ Նրա բովանդակութիւնը վերցված է ֆրանսիական նշանաւոր վիպասան Գիւյ դը Մօպասանի յայտնի վէպից, որի մէջ պարունակված է մի սրտաշարժ դէպք պրուսական արշաւանքների ժամանակից։ Օպերան յօրինել է Կիւի։ Երաժշտութիւնը սկզբում ձըգձգված է և կցկտուր բնաւորութեամբ, իսկ երկրորդ մասում դառնում է գրաւիչ և ախորժելի։ Տպաւորիչ են աբբատի և Րախիլի երգերը, օֆիցէրների և օրիորդների խմբերգները։

Սիրող

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, նոյեմբերի 14-ին, Նորին Կայսերական Մեծութեան Մայր Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայի ծննդեան օրը լինելով, Ալէքսանդր-Նևսկու զինուորական տաճարում, պատարագից յետոյ գոհաբանական մաղթանք կատարվեց, որի ժամանակ Թիֆլիսի արսէնալից թնդանօթը որոտաց 21 անգամ։ Մաղթանքին ներկայ էին ինֆանտէրիայի գեներալ Ա. Ա. Ֆրէզէն, նահանգապետը, ազնուականութեան պարագլուխ իշխան Մէլիքօվը և զինուորական ու քաղաքացիական պաշտօնատար անձինք։ Նոյն օրը մաղթանք կատարվեց և հայոց Վանքի մայր եկեղեցում ու միւս բոլոր դաւանութիւնների եկեղեցիներում ու աղօթատներում։ Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով, իսկ երեկոյեան հրավառութիւն տեղի ունեցաւ։

—

Պարսից Շահի Կ. Պօլսի դեսպան Միրզա-Րիզա-Խանին պատւելու համար, նոյեմբերի 12-ին Թիֆլիսի պարսկական գլխաւոր հիւպատոսը մի մեծ ճաշ էր տուել, որին ներկայ էին նահանգապետը, օգնականը, զինուորական շտաբի գլխաւորը և ուրիշ շատերը։

—

Կիրակի, նոյեմբերի 14 ին, Թիֆլիսի Փառքի տաճարում բացվեց կովկասեան նկարիչների տարեկան նկարչական ցուցահանդէսը։ Մենք այս օրերս կը տանք աւելի մանրամասն տեղեկութիւն այդ ցուցահանդէսի մասին։ Հանդէս են դրված 200-ից աւելի նկարներ, որոնք բացառապէս նոր գործեր են։

—

Ամսիս 13-ին, երեկոյեան, խօլերայի մի դէպք է տեղի ունեցել Աւճալեան փողոցում. հիւանդացել է երկաթուղու ներկարար Եսայեանը, որը հետևեալ օրը ուղարկված է երկաթուղու հիւանդանոցը։ Հիւանդը առողջանալու յոյսեր է տալիս։

—

Թիֆլիսի զինուորակոչական ատեանի նախագահ իշխան Ջերքեզօվը պաշտօնական թղթով դիմել է նահանգապետին և խնդրել, որ շուտով միջոցներ ձեռք առնվեն որոնելու և գտնելու Թիֆլիսի նորակոչներին, որոնք փախուստ են տալիս զինուորական ծառայութիւնից։

—

Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, Բագւում խօլերայով հիւանդացել են նոյեմբերի 11-ին 3 հոգի. մեռնողներ չեն եղել։ Նաւթաղաշտում հիւանդացել է 1 հոգի։ Հաջի-Կաբուլում հիւանդացել է 1 բանւոր, իսկ կայարանում գտել են հիւանդ ընկած 1 ռուս գաղթական, որ հայրենիք է եղել վերադառնալիս. երկաթուղու պատկանող հողից դուրս նոյն կայարանում հիւանդացել է մի ոստիկան, որ նոր էր եկել Սալիանից։ Նոյեմբերի 10-ին գնացքի մէջ գտնել են մի պառաւ կնոջ, Օրդան Պետրոսեանցի դիակը, որ մեռել էր Աղստաֆայի և Գանձակի միջև։ Նոյեմբերի 12-ին Բագւում հիւանդացել են 2 թուրք, որոնցից մէկը մեռել է։ Նաւթաղաշտում հիւանդացել են 3 ռուս։ Հաջի-Կաբուլից Բագու են բերել 2 հիւանդ հայերի։ Երևանի նահանգում նոյեմբերի 11-ին հիւանդացել են՝ Վաղարշապատում—2 հոգի, Ալէքսանդրօպօլի գաւառի Ղարաքիլիսա գիւղում—1 հոգի. Նոր-Բայազէդի գաւառի Բջնի գիւղում մեռել են 2 հոգի։

—

Շաբաթ, նոյեմբերի 13 ին, Թիֆլիսի ժողովարանում դերասան Յարութիւնեանի տուած ներկայացումը, մասնակցութեամբ սիրողների մեծ աջողութեամբ անցաւ։ Խաղում էին «Խանում կօմէդիան, հեղ. Ցագարելու, թարգ. Արաքսեանի։ Յարութիւնեան Ակօբի դերում և տ. Վարդուհի Խանումի դերում մեծ զուարճութիւն պատճառեցին հանդիսականներին։ Սիրողներից թոյլ էր միայն պ. Երուանդեանը Կոստանդինի դերում։ Ժողովարանի դահլիճը լի էր և տոմսակներ չէին ծախվել միայն 30 րուբլու։

—

Ստացանք 1) պ. Գրիգոր Տիգրանեանի մի փոքրիկ աշխատութիւնը ռուսերէն լեզուով, տպված Պետերբուրգում՝ «Французскій законопроектъ о призрѣніи стариковъ, калѣкъ и неизлѣчимо-больныхъ», (ծերերին, անդամալոյծներին և անբուժելի հիւանդներին ապահովելու ֆրանսիական օրինագիծը) վերնագրով։ 2) Ռ. Խանազատ—«Իդէալիզմ թէ մատերիալիզմ» ուսումնասիրութիւն, արտատպված «Տարազ» շաբաթաթերթից։ Գրքոյկը տպված է Թաւրիզում, պ. Ատրպետի հրատարակութեամբ, 31 փոքրադիր երես, գինն է 10 կ.։

—

Պետերբուրգում նոյեմբերի 12-ին նշանակված է եղել զրուցատրութիւն Պետերբուրգի համալսարանին կից Իրաւաբանական Ընկերութեան մէջ հետևեալ հարցի մասին. «Մամուլի մասին գոյութիւն ունեցող օրէնքների մէջ մտցնելիք անհրաժեշտ փոփոխութիւնները»։ Զրոյցը պէտք է առաջարկէին ընկերութեան պատուաւոր անդամ Կ. Կ. Արսէնիևը և իսկական անդամ Վ. Մ. Հէսսէնը և Գ. Ի. Սլեշնիկօվը։

—

Ներքին գործերի մինիստրը, ինչպէս հաղորդում է «Р. В.» լրագիրը, մտադիր է վերաքննութեան ենթարկելու 1902 թ. «Քաղաքների Օրէնսդրութիւնը», նպատակ ունենալով այդ օրէնքները համաձայնեցնելու ժամանակակից պահանջների հետ։ Այդ վերաքննութիւնը, ասում է «С. П. В.» լրագիրը, նպատակ չունի սահմանափակելու քաղաքային ինքնավարութեան իրաւունքները. մտադրութիւն կայ նորից խմբագրել այդ Օրէնքների մի քանի յօդուածներն այնպէս, որ քաղաքային վարչութեան և տեղական ադմինիստրացիայի միջև ընդհարումներ տեղի չունենան։ Բացի դրանից՝ մտադրութիւն կայ ընդարձակելու ազգաբնակութեան ընտրողական իրաւունքները։

—

Բագուի լրագիրները մեծ գովեստով են խօսում մեր յայտնի երգչուհի օրիորդ Պապայեանի Բագւում տուած վերջին կօնցէրտի մասին։

—

Մօսկվայում, նոյեմբերի 9-ին, բացվել է «Պետրօպաւլօվսկ» զրահակիր նաւի խորտակման ժամանակ մեռած հռչակաւոր ռուս նկարիչ Վերեշչագինի թողած պատկերների ցուցահանդէսը։ Ցուցահանդէս էր եկել և ամէրիկացի միլիօնատէր Վինէյսը, որ անձամբ ծանօթ է եղել հանգուցեալի հետ։ Նա եկել է գնելու այն բոլոր պատկերները, որոնք վերաբերում են սպանօ-ամէրիկական պատերազմին, որին ներկայ է եղել հանգուցեալը։ Բացմանը ներկայ են եղել Իտալիայից և ուրիշ երկիրներից էլ պատգամաւորներ։

—

«Б. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ հարց է յարուցված թեթևացնելու Ռուսաստանում տպարան, վիմագրատուն և ցինկօգրաֆիա բանալու պայմանները։

—

Ամսիս 24 ին Կովկասի զինուորական նահանգական դատարանը, ինչպէս արդէն յայտնել էինք, նշանակել է Ելիզաւետպօլում Գանձակի գաւառի բնակիչ Գրիգոր Ղուկասեանի և գանձակեցի երկու եղբայրներ Սիմէօն և Յովհաննէս Ֆարաշեանցների գործի քննութիւնը։ Յիշեալ անձնաւորութիւններից առաջինը մեղադրվում է Հաջիքենդ ամարանոցում Գանձակի նահանգապետի տեղապահ Անդրէևի սպանութեան մէջ, իսկ վերջինները յանցաւորներին ծածկելում։ Կը նախագահէ կովկասեան զինուորական նահանգական դատարանի գլխաւոր նախագահ գեներալ-լէյտէնանտ Մակեդօնսկին։ Մեղադրեալներին կը պաշտպանեն՝ Մօսկվայի փաստաբան Մուրավեօվ և Թիֆլիսի փաստաբան Լ. Խօմենտօվսկիյ։

—

Ներքին գործերի մինիստրութեանը նորանոր խնդիրներ են տրվում զանազան քաղաքների քաղաքագլուխներից, որոնցով ցանկութիւն են յայտնում Ռուսաստանի քաղաքների ընտրված գլուխներին թոյլատրել ընդհանուր ժողով գումարելու։ Վերջերս էլ նոյն իմաստով խնդիր է ներկայացրել Սարատօվի քաղաքագլուխը։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ հարց է յարուցված, որ բարձրագոյն կրթութեան տէր կանանց իրաւունք տրվի միջնակարգ դպրոցների բարձր դասարաններում աւանդել ոչ միայն նոր լեզուներ, այլ և ուրիշ առարկաներ։

—

Իւրիևի կամ Դօրպատի համալսարանի պրօֆէսօրները խնդիր էին ներկայացրել լուսաւորութեան մինիստրութեանը, որ թոյլատրվի բաց անել Իւրիևում կամ Դօրպատում կանանց բարձրագոյն կուրսեր։ «Р. В.» լրագիրը հաղորդում է, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը, Իւրիևում գտնված ժամանակ, մերժողական պատասխան է տուել։

—

«Русск. Лист.» լրագիրը հաղորդում է, որ Մօսկվայի դրամատէրերի մի խումբ վճռել է Սամարղանդում բաց անել սապօնի և մոմի գործարան։ Իբր թէ լաւ տեսակի մոմի փութը Սամարղանդում պէտք է արժենայ, մեծաքանակ առևտրում, 12—14 կոպէկ, մի գին, որ համարեա երկու անգամ էժան է Մօսկվայի գներից։

—

«Մշակի» անցեալ համարներից մէկում, պաշտօնական տեղեկութիւնների հիման վրա, հաղորդել էինք, որ Ալէքսանդրօպօլի Հոռոմ գիւղում 10 հոգի խօլերայով հիւանդացել են, որոնցից 6-ը մեռել են։ Այժմ Հոռոմից մեզ գրում են նոյեմբերի 13 ին, որ այնտեղ ամենևին խօլերայով հիւանդանալու դէպք չէ եղել։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

Պօրտ-Արտուրի մասին տեղեկութիւններ։ «Matin» լրագրի թղթակիցը Չիֆուի մէջ, նոյեմբերի 5(18)-ին երկար խօսել է ռուսաց «Новости» լրագրի թղթակից Նօժինի հետ, որ Պօրտ-Արտուրից այդտեղ էր հասել «Ռաստօրօպնի» ականանաւով։ Նօժինը հաստատեց, որ եապօնացիների վերջին յարձակումը նրանց համար անաջող էր։ Առհասարակ, պաշարման սկզբից նրանք շատ քիչ են առաջացել։ Պահակազօրքը կորցրեց մօտ 15,000 հոգի։ Մնացածից շատ զինուորներ մի քանի անգամ վիրաւորվեցին և նորից վերադարձան կազմի մէջ։ Դա զուտ էպիքական պաշտպանութիւն է։ Ներկայումս պաշարը առատ է. բերդում յոյս են տածում, որ Պօրտ-Արտուրը իր ժամանակին օգնութիւն կը ստանայ, բայց, յամենայն դէպս, բերդը կը դիմանայ մինչև մարտ։ Եապօնացիները յարձակվում են սաստիկ քաջութեամբ, բայց ամեն մի յարձակման առաջ ստիպում են նրանց բրնձային օղի խմել։ (Нов.)

—«Standard» լրագրին հաղորդում են, որ հոկտեմբերի 30-ին Պօրտ-Արտուրը դարձեալ ենթարկվեց սաստիկ ռմբակոծման։ Մի քանի լուրջ կռիւներ տեղի ունեցան, որոնք, սակայն, եապօնացիներին նշանաւոր հետևանք չը տուին, չը նայելով այն կորուստներին, որ կրեց պաշարողական բանակը։ (Р. В.)

—«Daily Teleg.» լրագրին հաղորդում են Չիֆուից այն անընդհատ գիշերային յանկարծական յարձակումների մասին, որ կատարում է Պօրտ-Արտուրի պահակազօրքը։ Ռուսների կորուստները ամեն օր հասնում են մինչև 70 հոգու. եապօնացիների կորուստը աւելի ծանր են։ Ծանր թնդանօթները երկու կողմից ևս մաշվել են և շատ մօտ են խփում։ Այն դանդաղութիւնը, որով պաշարող զօրքը մտենում է Պօրտ-Արտուրի հիւսիսային ամրոցներին, բացատրվում է նրանով, որ այդ ամրոցների վրա ռուսները դրել են ահագին 28 և 38 սանտիմէտրանոց թնդանօթներ, որ վերցրել են նաւերից, որոնց դէմ չեն կարող կռուել 12 կամ 15 սանտիմէտրանոց թնդանօթները։

«Morning Post» լրագիրը հաղորդում է, որ եապօնացիների բոլոր պատրաստութիւնները շտուրմի համար արդէն աւարտվել են։ Ռուսները պատրաստվում են անցնել Լեաօտէշանի ամրոցը, իբրև վերջին ապաստարան։ Ռուսական շատ ռումբեր չեն պայթում, որովհետև նրանք վերածված են չինական հին ռումբերից և կիսով չափ լցված են տաշեղներով։ Բայց մեծ թնդանօթները, որոնք վերցրված են նաւերից, եապօնացիներին ծանր վնաս են հասցնում։ Պօրտ-Արտուրի ամրութիւնները ձգվում են աւելի քան տասը մղոն տեղ և բաղկացած են 53 մարտկոցներից (մի քանիսը արդէն եապօնացիները վերցրել են), 600 թնդանօթներով։ Մի քանի թնդանօթներ արդէն չեն գործում։ (Р. В.)

Պատերազմող կողմերը Շախէ գետի մօտ։ «N. J. Herald» լրագրի պատերազմական քննադատը թշնամական բանակների իսկական դրութեան մասին Շախէ գետի մօտ ասում է, որ ներկայ րօպէում շատ դժուար է գուշակել, թէ ինչ են մտածում իրար հանդէպ կանգնած հակառակորդները։ Նրանցից ոչ մինը մինչև այժմ չը բացեց իր ծրագիրները որ և է սկսողական պատերազմական գործողութիւններով։ Ըստ երևոյթին, մարշալ Օյաման որ և է շահ չունի յարձակվել ռուսների վրա մինչև որ նրա կողմում չը լինեն բոլոր շանսերը, այսինքն մինչև որ նրա մօտ, Լեաօեան չը հասնեն եապօնական լաւագոյն ոյժերը, որոնք այժմ կենտրոնացած են Պօրտ-Արտուրի մօտ։ Բայց եթէ նոյն իսկ մարշալ Օյաման տեսնէ Պօրտ-Արտուրի անկումը, դեռ հարց է, կը սկսէ նա արդեօք վճռողական գործողութիւններ դժնդակ մանջուրական ձմեռվայ ժամանակ։ Գեներալ Կուրօպատկինը, ընդհակառակը, ունի ամեն տեսակ հիմք եապօնական բանակի վրա վճռական յարձակումն գործելու համար։ Մինչև Պօրտ-Արտուրի անկումը նրան անհրաժեշտ է փորձ անել ճանապարհ բանալու իր բանակի համար դէպի հերոսաբար պաշտպանվող բերդը։ Եթէ գեներալ Կուրօպատկինը դանդաղ է շարժվում, հաւանօրէն այն պատճառով, որ սպասում է աջակից ոյժերի, որոնք կը տան նրան իսկական թուական գերազանցութիւն։ Այժմ նրանք ամեն օր հասնում են, բայց, անկասկած, կը գայ մի րօպէ, երբ, ըստ շատ պայմանների, ռուսական զօրքը կը դադարեցնէ իր ոյժերի աւելացումը։ Հէնց որ այդ րօպէն հասաւ, ընդհանուր հրամանատարը, անկասկած, արշաւումն կը սկսէ։ (Б. И.)

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Նոյեմբերի 6-ին

Խօլերան հայերի մէջ արդէն բոլորովին դադարել է։ Երեք օր առաջ մեռաւ մի պառաւ կին, որ 10 օրվայ հիւանդ էր և տիֆի էր փոխվել։

Խօլերայի վարակումից ազատ մնալու համար հայերից պատուաստվել էին 456 հոգի, դրանցից հիւանդացել են 6 հոգի և մեռել է 1 հոգի։ Պէտք է ի նկատի ունենալ և այն հանգամանքը, որ պատուաստվածները ընդհանրապէս բարձր դասակարգից էին և իրանց լաւ էին պահում։

Սկսվել է թուրքերի րամազան ամիսը—ծոմապահութիւնը, որը նպաստում է խօլերայի տարածման։ Ծոմի առաջին օրը հիւանդների թիւը եղել է 74 հոգի, երկրորդ օրը 70 հոգի, երրորդ օրը 90 հոգի, չորրորդ օրը 110 հոգի։

Նամակս վերջացրել էի, երբ իմացայ, որ երեկոյեան ժամը 6-ին Ղալա-թաղում հիւանդացել է մի 22—24 տարեկան աղջիկ և մեռել է ժամը 1-ին առաւօտեան։

Մ. Սահակեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիա։ Գերմանական «Post» լրագրի Լօնդօնից ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, անգլիական կառավարութիւնը վճռել է հանել իր զօրքերը Եգիպտոսից, որովհետև եգիպտական բանակը հասել է բաւարար չափի։ Միայն Կայիրէում դեռ մէկ տարի էլ կը մնայ անգլիական բերդապահ զօրքը, որը բաղկացած է լինելու մի դաշտային և մի լեռնային բատարէայից ու 2 բատալիօն հետևակներից։ Սօութ-համպտօնից սպասվում է անգլիական ոստիկանական մի նոր խումբ, որը կոչվելու

է «եգիպտական ձիաւոր գինուորական ոստիկանութիւն»։ Եգիպտոսից անգլիական զօրքերը հանելու գաղափարին հաւանութիւն են տուել լորդ Քրօմէրը և լորդ Կիտչեները։ Եգիպտական բանակը, որ 18,273 մարդուց է բաղկացած, գտնվում է անգլիական 99 օֆիցէրների հրամանատարութեան տակ. նրա ընդհանուր հրամանատարն է անգլիական սերդարը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

13 Նոյեմբերի

ՏՕԿԻՕ, 12 Նոյեմբերի (Րէյտէր)։ Ընդհանուր համոզմունք է տիրում, որ պաշարողական գործողութիւնները Պորտ-Արտուրի դէմ պէտք է մերձաւոր ապագայում նշանաւոր կերպով զարգանան։ Ստորերկրեայ փորուածքները, որոնք ուղղված են ամրութիւնների գլխաւոր գծի վրա զետեղված գլխաւոր մարտկոցների դէմ, աջողութեամբ առաջ են գնում և արդէն հնարաւորութիւն տուին ճապօնացիներին հասնել մի փոքր աջողութիւններին։

ԼՕՆԴՕՆ, 12 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Ստանդարտի» Թղթակիցը, որ գտնվում է Կուրօկիի բանակում, հաղորդում է Նոյեմբերի 11-ից. «Ոչինչ ցուցումներ չը կան, որ ռուսները դիտաւորութիւն ունեն շարժվել դէպի հարաւ։ Դրութիւնը չը փոխվեց Շախէ գետի վրա։ Ռուսները անցեալ գիշեր երևացին ճապօնական ձախ Թևի վրա, բայց առանց դժուարութեան յետ մղվեցին։ Ռուսների ամենօրեայ Թնդանօթաձգութիւնը Թուլացաւ։ Օյաման և ճապօնական գեներալները հաւատացած են, որ կարող կը լինեն պահպանել իրանց դիրքերը, չը նայելով այն բոլոր օժանդակ միջոցներին, որ կարող են բերել ռուսական զօրքերը։ Սպանվածների և վիրաւորների Թիւը ամենօրեայ ընդհարումների մէջ աննշան է»։

ՍՈՒԷՑ, 13 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Կէսօրին եկան բալտիական էսկադրայի նաւախմբի բոլոր նաւերը և խարիսխ գցեցին Սուէցի նաւահանգստում։ Ռուսական «Սիսօյ Վելիկի» էսկադրային զրահակիրը հասաւ այստեղ առանց որ և է միջնադէպի ճանապարհին։ Անգլիական «Գէյմիօնէ» կրէյսէրը տասերեք ռմբաձգութեամբ ողջունեց. «Սիսօյ Վելիկին» հետևում էր «Նավարին» զրահակիրը։ Երաժշտութիւնը նուագում էր բրիտանական հիմնը, մարսէլիէզ և եգիպտական հիմն։ «Սիսօյ Վելիկին» պատասխանեց ողջոյնին տասերեք ռմբաձգութեամբ։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 Նոյեմբերի։ «Լօկալ Անցէյգէրի» խօսքով, ռուսական գլխաւոր բանակում տեղեկութիւն է ստացված չինացիներից, որ Կուրօկիի դիակը բերված է Ինկօու։

ԿՕՎՆՕ, 13 Նոյեմբերի։ Շավէլսկի և Ռօսսիէնեան գաւառների ազնուականութիւնները դիմեցին ներքին գործերի մինիստրին խնդրքով՝ մտցնել զէմստվօյի ինքնավարութիւնը 1864 Թուի օրէնսդրութեան սկզբունքներով և այն համոզմունքն են յայտնում, որ միայն զէմստվօյի ինքնավարութեամբ կարելի կը լինի տեղական պակասութիւնները վերացնել։

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ, 13 Նոյեմբերի։ Ֆինլեանդական գեներալ-նահանգապետ իշխան Օբօլենսկի ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ 13 Նոյեմբերի։ Բարձրագոյն պրիզային դատարանը քննեց անգլիական «Շելտէնգէմ» նաւի բռնվելու գործը և կանոնաւոր համարեց այդ նաւի բռնվելը։

14 Նոյեմբերի

ՄՈՒԿԴԷՆ, 13 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթ.)։ Սինգինտինի մօտ արած անաջող ցոյցից յետոյ՝ ճապօնացիներն այլ ևս փորձ չեն անում Տայցզին անցնելու և մնում են աջ ափին, ուր զօրեղ ամրութիւններ են շինում։ Դիրքերի վրա խաղաղութիւն է։

ՍՈՒԷՑ, 13 Նոյեմբերի։ 9 փոխադրանաւ գիշերը մնացին պատերազմական նաւերի կողքին Դառն-աղի լճերում, որովհետև վերջին րոպէում վտանգաւոր համարվեց էլէքտրական լոյսի ուղեկցութեամբ ճանապարհ դնել նրանց։ Այժմ ամբողջ էսկադրան մտնում է Սուէցին։ Ենթադրում են, որ բոլոր նաւերը ջրանցքը կանցնեն մինչև կէս օրի մօտերը։

ՇԷՐԲՈՒՐԳ, 13 Նոյեմբերի։ Սկագէնից եկան երկու ռուսական հականականանաւեր, մի փոխադրանաւ հետները։

ԻԶՄԱՅԻԼԻԱ, 13 Նոյեմբերի։ Մեկնեց ռուսաց էսկադրայի վերջին նաւախումբը։

ԼՕՆԴՕՆ, 13 Նոյեմբերի. Գիշերվայ ժամը 12-ի մօտերը բալտիական էսկադրայի լրացուցիչ մասն անցկացաւ Լօվէստօֆտից 14 մղոնաչափ հեռուից։ Պատերազմական նաւերը լուսաւորում էին ճանապարհը էլէքտրականութիւնով և ցոլացուցիչներով իրար նշաններ էին տալիս։

ՆԱԳԱՍԱԿԻ, 13 Նոյեմբերի։ Այստեղ ժամանած ստարականը մեկնել է Վլադիվօստօկից Նոյեմբերի 3-ին. Նա հաղորդում է, որ մի ամսվայ ընթացքում Վլադիվօստօկ են եկել 20 շոգենաւ՝ ածուխի և զանազան ապրանքների բեռներով։ «Բօգատիրը» նաւարանից դուրս է եկել, բայց ծառայութեան անպէտք է. առջևի մասը պահպանվում է պօնտօնների օգնութեամբ։ «Գրօմօբօյի» 25 կողերը կոտրված են։ Նորոգութիւնը կը պահանջէ մի քանի ամիս ժամանակ։ Պետերբուրգից ստացված ստորջրեայ նաւակները աջողութեամբ վերջացրին իրանց փորձնական քննութիւնները։

ԳԱՆՁԱԿ, 10 Նոյեմբերի։ Ջիբրայիլի և Զանգեզուրի գաւառներում՝ Արաքսի հովտում խօլերայով հիւանդացել են 26 հոգի, մեռել 20 ը։ Նոր հիւանդացողներ չը կան։ Եռանդուն միջոցներ են ձեռք առնված համաճարակի տարածման առաջն առնելու համար։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 12 Նոյեմբերի։ Սուլթանի հրատարակած իրադէով ֆինանսների մինիստրին լիազօրութիւն է տրված 100 միլիօն ֆրանկ փոխառութիւն անելու համար բանակցութիւնների մէջ մտնելու։ Սուլթանի հրամանով բանակցութիւններն արդէն սկսված են Լօնդօնի բանկի հետ, որովհետև օթօմանեան բանկը մերժեց իրան արված առաջարկները։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան Անունով՝ Նոյեմբերի 13-ից. «Այսօր գեներալ-ադիւտանտ Սախարովից ստացել եմ հետևեալ հեռագիրը. «Նոյեմբերի 8-ին ճապօնացիները նոր յարձակում գործեցին, բայց յետ մղվեցին»։ Վերոգրեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Կայսերական Մեծութեան»։

14 Նոյեմբերի

ՄՈՒԿԴԷՆ, 13 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Ճապօնական պատերազմական դրամաթղթերի առատութիւնը վայր գցեց նրանց կուրսը 70% ով։ Ճապօնական զօրքի մէջ զգացվում է առաջին անհրաժեշտութեան առարկաների պակասութիւն։ Զինացիները խուսափում են կապալներից։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 23 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Լուրերի համեմատ, Պորտ-Արտուրը պաշարող ճապօնական մի քանի նաւեր ուղևորվեցին կարկատվելու Սասէբօում։ Ճապօնիայից եկող բոլոր օժանդակ զօրքերը Դալնիից դիմում են դէպի Պորտ-Արտուր։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 13 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Լեաօեանում ճապօնացիները շինեցին զինանոց և կարկատում են շատ ջարդված և փչացրած Թնդանօթներ և հաւաքում են շներ պահապանային ծառայութեան համար։ Ճապօնացիները մահվան պատժի ենթարկեցին մի քանի վաճառականների, որոնք կասկածվում էին լրտեսութեան մէջ խուզարկութեան ժամանակ նրանց մօտ գտնված ռուբլիների համար։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Նոյեմբերի 11-ին ճապօնացիները փորձեցին դնել մի քանի Թնդանօթներ Խուանտայեան բլրագագաթի վրա, բայց յետ մղվեցին. Պուտիլօվեան բլրագագաթի մօտ ռուսական կամաւորները, առաջ մղվելով, գրաւեցին ծառաստանը Նանվանլի մօտ։

ԼՕՆԴՕՆ, 13 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Րէյտէրի գործակալութեան» տեղեկութիւնների համեմատ, Ամբողջ ժամանակ անգլիական ածուխի Ռուսաստանին ուղարկելը, նոյնպէս և, Թէև կողմնակի ճանապարհներով, բայց և այնպէս անգլիական ձեռքերից, մեծ քանակութեամբ ռազմամթերքների ուղարկումը մեծ յուզմունք են առաջացնում ճապօնացիների միջն, որոնք պնդում են, որ բրիտանական իշխանութիւնները ընդունակութիւն չունեն արգելելու այդպիսի պաշարների մատակարարումը իրանց Թշնամիներին։ Կարծիք է յայտնվում, որ եթէ օրինական միջոցներ չը կան խանգարելու այդքան էական օգնութիւն հասցնելը դաշնակից պետութեան հպատակների կողմից, այդպիսի միջոցներ պէտք է գտնվեն։ Բարօն Սուէմատցու շեշտեց, որ ներկայ դրութիւնը միանման վնասակար է անգլիական և ճապօնական շահերին և յայտնեց, որ երկու ազգերի սրբազան պարտքն է ամեն ճիգ գործ դնել ամրացնելու այն դաշնակցութիւնը, որի նշանակութիւնը երկու ազգերի համար կասկածի ենթակայ չէ։ Տարածված լուրերի առիԹով, իբր Թէ Ճապօնիայի համար արված են ածուխի խոշոր գնումներ, ճապօնական մինիստրը յայտարարում է, որ Անգլիայում ամենևին չէ գնված ածուխ Ճապօնիայի համար։

ԲԵՐԼԻՆ, 13 Նոյեմբերի։ Կայսրուհին ընդունեց Կարմիր Խաչի վեց քոյրերին, որոնք գերմանական հիւանդանոցի հետ գնում են Իրկուտսկ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հեռաւոր Արևելքի փոխարքայ ծովապետ Ալէքսէևին շնորհված է Բարձրագոյն հրովարտակով ս. Գէօրգի երրորդ աստիճանի շքանշանը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խօլերան Կովկասում Նոյեմբերի 3 ից մինչև 9-ը նշանաւոր կերպով սաստկացաւ։ Նորից հիւանդացողներ երևացին Ելիսաւետպօլի նահանգում և Թիֆլիսում։ Խօլերայի սաստկանալու պատճառը Կովկասում պէտք է համարել Պարսկաստանից վերադարձող բանւորներին։ Ամենից շատ հիւանդացողներ կան Երևանի նահանգում. հիւանդացան 522 և մեռան 342 հոգի։ Բագուի նահանգի սահմաններում խօլերան նկատվում էր Բագուի գաւառում։ Ելիսաւետպօլի նահանգում կային խօլերայի 10 դէպքեր։ Վօլգայի վրա եղած նահանգներում հիւանդացողների Թիւը չէ գերազանցում անցեալ շաբաԹ հիւանդացողների Թիւը։ Աստրախանի նահանգում հիւանդացան 11 և մեռան 5 հոգի։ Աստրախանում հիւանդացան 3 և մեռաւ մէկը։ Սամարայի նահանգում միայն հատ հատ հիւանդացողներ կային։ Սարատովի նահանգից հիւանդացողներ կային Սարատովում մէկ, Ցարիցինում 9 և Կամիշինում երկու. գաւառներում՝ 23 հիւանդացողներ կային Վօլսկի և մէկ հիւանդացող Սարատովի գաւառում։ Անդրկասպեան շրջանում խօլերան սահմանափակվեց միայն սերախսեան պրիստաւութեան մէջ։

ԴԱԴՋԵԱՊՈՒ, 13 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթակցից)։ Նոյեմբերի լոյս 13 ի գիշերը վերմանսարանդեան գնդի 12 կամաւորներ, պօդպօրուչիկ Ստինցի հրամանատարութեամբ, ծածուկ մօտեցան ճապօնական դիրքին Երկսապատեան բլրագագաթի վրա, Զանլինցզա գիւղի մօտ։ Բլրագագաթի գառիվայրի վրա, խրամատում, կամաւորները նկատեցին Թշնամու 30 մարդուց բաղկացած պահապան խումբը։ Խմբովին կրակ անելով պահապանների վրա, քաջ կամաւորները սուիններով յարձակվեցին և խողխողեցին 20 ճապօնացիներին, մասամբ հէնց խրամատում, մասամբ էլ բլրագագաթի գառիվայրի վրա։ Անհաբեկված հակառակորդը հրացանային սաստիկ կրակ բացեց բլրագագաթը պատևորող մի քանի յարկանի իր խրամատներից։ Այդ կրակի ճնշման տակ համարձակները յետ քաշվեցին, կորցնելով երկու սպանվածներ և մէկ հոգի վիրաւորված։ Աչքից և ծնօտից վիրաւորված կամաւորը ամենևին չը կամեցաւ գնալ հիւանդանոցը և վիրակապութիւնից յետոյ մնաց զօրքերի շարքում։

ԴԱԴՋԵԱՊՈՒ, 13 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթ.)։ Սամարեան գնդի կամաւորները, պօրուչիկ Լուկինսկու հրամանատարութեամբ, դուրս եկան երկու խմբով դէպի Ցանժէն գիւղը, որ գրաւած ունէին ճապօնացիները։ Գիւղը հրաձգութեան ենթարկելուց յետոյ ճապօնացիները յետ քաշվեցին, պաշտպանվելով գիւղի երկու կողմը զետեղված խրամատների կրակով։ 1-ին սապեօրների բատալիօնի 6 սապեօրներ հակառակորդի խաչաձև կրակի տակ փչացրին գիւղում երեք դիտանոցները։ Կամաւորներն անցան ամբողջ գիւղի միջով, քանդեցին ճապօնական հրացանաձիգների փոքր կամուրջները և իրանց հետ տարան մեծ զանգակը, որը ծառայում էր Թշնամուն յուզմունք առաջացնելու համար։ Մեր կողմից կորուստներ չը կային։

ՍՈՒԷՑ, 13 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ռուսական հականականաւերը վերադարձան և ածուխ ընդունեցին փոխադրիչներից։ Էսկադրան ուղևորվում է Նոյեմբերի 14 ին առաւօտեան 4 ժամին։

ՍՈՒԷՑ, 13 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ամբողջ ռուսական էսկադրան կերԹայ, երևի, Նոյեմբերի 14-ին, առաւօտեան։ Հականականաւերը ցերեկվայ 3 ժամ 30 րօպէին տեղական իշխանութիւնից ցուցմունք ստացան հեռանալ երեք մղոնային շերտից այն կողմը նրանց նաւահանգիստը գալու րօպէից 24 ժամ լրանալու պատճառով։ Ռուսական էսկադրային կուղեկցեն մինչև Շադուան եգիպտական կրէյսէրներ։ Նրանք կը հսկեն չէզոքութիւնը պահպանելու վրա։ Թոյլատրված չէ ածուխ բաց Թողնել էսկադրային, այլ Թոյլատրված է միայն ջուր և ուտելեղէններ հասցնելը։

ՊԱՐԻԶ, 13 Նոյեմբերի։ Դեսպանութիւնների նախահաշիւը պարունակող յօդուածից ջնջված է Վատիկանի դեսպանութեան համար եղած կրէդիտը։

ԲԵՐԼԻՆ, 13 Նոյեմբերի։ (Վօլֆ)։ Հէրէրօների ապստամբութեան պատճառած վնասների ընդհանուր գումարը հաշւում են 7000,000 մարկ։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 12 Նոյեմբերի։ (Կորր. Բիւրօ)։ Յունիս ամսից ռոճիկ չը ստացող օֆիցէրների և զինուորների կողմից վերջերս շատ քաղաքներում արած ցոյցերը մեծ երկիւղ պատճառեցին Իլդիզին և Բ. Դռան։ Տեղի ունեցան մի քանի խորհրդակցութիւններ այդ առիԹով։

ՊԱՐԻԶ, 13 Նոյեմբերի։ Պատգամաւորների ժողով։ Արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջէտը քննելու ժամանակ զեկուցանող Դիւբէֆ բողոք յայտնեց իրան վերագրված խօսքերի դէմ, այն է Թէ ֆրանս-ռուսական դաշնակցութիւնը վտանգաւոր է։ Նրան ընդհատեց մինիստր Դէլկասէ, ասելով, որ դեռ երբէք ռուս ֆրանսիական դաշնակցութիւնը այնքան օգտաւէտ չէ եղել, որպէս ներկայումս։ Դեռ երբէք Ֆրանսիան լաւագոյն առիԹ չէր ունեցել ապացուցանելու հաւատարկութիւնը, որով նա պահպանում է այն դաշնագիրը, որ երկու ազգերի իսկական շահերի պաշտպանն է ներկայանում։

ՊԵՇԱՎԷՐ, 14 Նոյեմբերի։ Քաբուլի դեսպանութիւնը երէկ մեկնեց։

ՍՈՒԷՑ։ Բալտիական էսկադրան խարիսխ հանեց. Նրան ուղեկցում են ափերը պաշտպանող եգիպտական նաւերը։

ՏՕԿԻՕ։ Ներկայումս տեղի ունի Պորտ-Արտուրի ընդհանուր շտուրմը։ Նակիմուրա և Սաիտօ գեներալները առաջնորդելով յատկապէս պատրաստած հրոսակների զօրաբաժինը գրոհ տուին մարտկոցների վրա և ամենախիստ ձեռնամարտ սկսեցին։ Շտուրմի հետևանքը անյայտ է։

ՏՕԿԻՕ։ Ճապօնական գլխաւոր բանակը նոր հրատարակեց հետևեալ հաղորդագրութիւնը. «Որովհետև Սունշանի և նրանից դէպի արևելք գտնվող մարտկոցների շտուրմը պատրաստող աշխատանքները համարեա վերջացած էին, ուստի Նոյեմբերի 13-ին նշանակված էր ընդհանուր շտուրմ, բայց ռուսները յամառ դիմադրութիւն են ցոյց տալիս և մենք դեռ չենք հասել որոշած նպատակին։ Կռիւը շարունակվում է։

ՏՐՕԻՑԿՕՍԼԱՎՍԿ։ Ուրգայից հեռագրում են, «Այսօր ժամանեց դալայ-լաման. Գանտանի մօտ նրան դիմաւորեցին մօնգօլական հոգևորականութիւնը և ազգաբնակութիւնը մեծ Թւով։ Նա գնաց Գանտան՝ նրա համար պատրաստված բնակարանը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Առևտրական դպրոցը տօնում էր իր հարիւրամեակը։ Հանդէսին ներկայ էին վարչական անձինք և քաղաքի ներկայացուցիչները։ Նախկին աշակերտներից ուղերձ մատուցվեց վաճառականների համայնքի աւագին։ Բալի համար հաւաքված գումարը նուիրված է Կարմիր Խաչին։—Դումայում կայացաւ մի նոր ընկերութեան կազմակերպող ժողովը, որի նպատակն է աշխատող կանանց օգնելը։ Աշխատասիրութեան ընկերութիւնը բացեց հիւանդանոց հիւանդ և վիրաւոր զինուորների համար։

15 Նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի ամենահպատակօրէն հեռագիրը 1904 Թուի Նոյեմբերի 13 ից. «Նոյեմբերի 11-ին արշաւանք գործեցին Ցինխօչէնի մօտ կանգնած զօրաբաժնի վրա, ճակատից և նրա ձախ Թևի վրա, սակայն երեկոյեան մօտ հակառակորդը ամեն տեղից յետ մղվեց։ Վերջին, համարեա սուիններին հասնող առանձնապէս յամառ յարձակումն յետ մղեցին երեք վաշտեր, փոխ-գնդապետ Բերեսնէվի հրամանատարութեամբ, մեծ կորուստներ պատճառելով հակառակորդին։ Նոյեմբերի լոյս 12-ի գիշերը ճապօնացիները նորից փորձեցին յարձակումն գործել մեր զօրաբաժնի վրա, սակայն կրակով կանգնեցրվեցին։ Նոյեմբ. 12-ին հակառակորդի ուժերը մեծացան օժանդակ զօրքեր գալուց յետոյ Ցզանչանի կողմից։ Ցերեկվայ մօտ 11 ժամին սկսվեց կռիւը։ Սկզբում աջ Թևի դէմ և ապա Թէ կենտրոնի և Թէ զօրաբաժնի աջ Թևի դէմ Ցինխէչէնի մօտ։ Ժամը 12-ին ճապօնացիները գրոհ տուին, բայց յետ մղվեցին։ Մեր արտիլէրիան լռեցրեց ճապօնական արտիլէրիային։ Ցերեկվայ մօտ 4 ժամին սկսվեց ձիւնային փոԹորիկ մառախուղով, որը շատ սահմանափակում էր արտիլէրիայի գործողութիւնները։ Մառախուղի օգնութեամբ ճապօնացիները նորից յարձակումն սկսեցին, բայց մեր զօրաբաժինը պաշտպանեց իր դիրքերը։ Երեկոյեան մօտ 7 ժամին կռիւը դադարեց։ Մեր կորուստները, շնորհիւ տեղին լաւ յարմարվելուն, աննշան էին։ Նոյեմբերի լոյս 13-ի գիշերը զեկուցումներ չեն ստացվել պատերազմական ընդհարումների մասին բանակի ճակատի վրա։

Վերոգրեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեանը»։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի ամենահպատակօրէն հեռագիրը 1904 Թւի նոյեմբերի 13-ից. «Նոյեմբերի 12-ի ընդհարման ժամանակ մեր կորուստներն էին՝ 9 սպանված և 57 վիրաւոր զինւորներ։ Նոյեմբերի լոյս 13-ի գիշերը հանգիստ անցաւ։ Եապօնացիները գիշերում էին 3—4 վերստ դէպի հարաւ և արևելք մեր դիրքից։ Նոյեմբերի 13-ին առաւօտեան նրանց առաջապահ զօրամասերը մեր լեռնային արտիլերիայի կրակով յետ քշվեցին։ Առաւօտեան մօտ 9 ժամին հակառակորդը նորից արշաւանք գործեց, աշխատելով շրջապատել մեր դիրքի ձախ Թեւը և դանդաղութեամբ առաջ շարժվելով կենտրոնի դէմ։ Այլ ևս զեկուցումները դեռ չեն ստացվել։ Նոյեմբերի 11-ից լոյս 12-ի գիշերը մեր ձախ Թևի վրա պօրուչիկ Ադօլֆի երկու կամաւորներով հակառակորդի գտնված տեղից դուրս բերեց սպանված զինւորի դիակը։ Կենտրոնում լոյս այսօրվայ Թւի գիշերը 12 կամաւորներ, պօդպօրուչիկ Սպրինցէի՝ հրամանատարութեամբ, խուզարկութիւն կատարեցին հակառակորդի գտնված տեղում. աննկատելի կերպով մօտենալով 30 մարդուց բաղկացած եապօնական պահակախմբի ետևը, կամաւորները երեք անգամ միասին կրակեցին և սուիններով յարձակվեցին. 20 եապօնացիներին կոտորեցին սուիններով։ Մնացածները փախան։ Հակառակորդի խրամատներից Թափվող կրակի տակ կամաւորները հեռացան տանելով երկու սպանված և մէկ վիրաւորված զինւորների և եապօնական 5 վինտովկաներ։ Վերոգրեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեանը»։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Право» լրագրի փաստաբար ուղղութեան պատճառով, ներքին գործերի մինիստրը որոշեց յայտնել նրան առաջին նախազգուշութիւն։

ԽՈՒԱՆՇԱՆ, 15 նոյեմբերի։ Այսօր դիրքերում փոփոխութիւն չէ եղել։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 15 նոյեմբերի։ Եապօնական եօթերորդ պահեստի գունդը ամրակոծում է Բէնէնկամպֆի զօրաբաժինը։ Եապօնացիների կորուստները շատ մեծ են։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 15 նոյեմբերի։ Ի կատարումն կայսրուհու հրովարտակին Խուանխէ նահանգի փոխարքան շտապեց եւրօպական հա մազգեստի կօմպլէկտը իր զօրքերի համար և կտրել տուեց զինւորների հիւսերը։ Այդ միջոցը դժգոհութիւն առաջացրեց։—Ճանգհայից հաղորդում են, որ եապօնացիները կորցրին որ և կրէդիտ և նոր փոխառութիւններ չեն աջողվում։

ԲԱԼՏԱ։ Զակլշտէյն ընտանիքի սպանողները կալանաւորված են Նիկօլաեվում։

ԴԱԴՋԵԱՊՈՒ, 14 նոյեմբերի։ Գիշերը Նանչանդի մօտ նկատվել են եապօնացիներ, որոնք խրամատներ և մերձեցման ուղիներ էին փորում դէպի մեր դիրքը։ Մորտիրային բատարէայի 11 հարուածներ ստիպեցին եապօնացիներին Թողնել աշխատանքը և փախչել։ Վերջին օրերս եապօնացիները անհանգստացնում էին մեր առաջապահ խմբերին. գրաւելով կուատունը Զանչանգա գիւղում։ Քարեայ կռատնից նրանք հարուածում էին մեր պահակախմբին ուզած տեղում։ Այսօր երեկոյեան, օգուտ քաղելով խաւարից, հրացանաձիգները մտան Նանչանգու և նրանց պաշտպանութեան տակ 1-ին սապէօրների բատալիօնի սապէօրները օդը Թցրին ամբողջ կռատունը։ Կատարելով այդ գործը, փոքրիկ զօրախումբը յետ քաշվեց դէպի իր դիրքեր, կորցնելով մէկ վիրաւոր հրացանաձիգ։

ՐԱԵՎԿԱ։ Գնացքով Խարբինից Մօսկվա ճանապարհվեցին 20 հոգեկան հիւանդ և վիրաւոր զինւորներ յատկապէս յարմարեցրած վագօններում։

ԴՈՒՎՐ, 14 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Բալտիական էսկադրայի լրացուցիչ նաւախմբի չորս կամ հինգ նաւեր Լամանշում էին։ Նոյեմբերի լոյս 14-ի գիշերը նրանք խարիսխ ունէին գցած Դուվրի մօտ։ Եղանակը միգապատ է։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ (Րէյտէր)։ Ռուսների անսպասելի գործունէութիւնը Շախէի մօտ կորուստներ ունենալուց յետոյ ապացուցանում է, որ եապօնացիներին չաջողվեց խանգարել ռուսական մեծ ույժերի կենտրոնացումը։ Մինչև գարնան գալը ռուսները անպատճառ դարձրին եապօնացիների ստրատէգիան Մանջուրիայի առաջին գրաւման ժամանակ։ Գարնանը սպասւում են կատաղի ճակատամարտ։ Զինական իշխանութիւնները սկսում են միջոցներ ձեռք առնել հաց բերելու հիւսիսից և առանձին շինութիւնների մէջ պահելու համար տեղական կարիքներին բաւարարութիւն տալու նպատակով։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Նորերս տեղական եապօնական հիւպատոսի միջոցով միջնորդութիւն յարուցվեց, որպէս զի Թոյլատրվի Պորտ-Արտուր ուղարկել մի նաւ դեղերով և վիրաբուժական գործիքներով։ Երէկ հիւպատոսը հաղորդեց, որ եապօնական զինւորական իշխանութիւնները այդ բանը չեն կարող Թոյլ տալ և, անհրաժեշտութեան դէպքում, եապօնացիները իրանք կուղարկեն դեղերը։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ Բռնված է շոգենաւ ուտեստի պաշարներով, որը փորձում էր մտնել Պորտ-Արտուր։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Երէկ կայացաւ սահմանադրականների և պրօգրէսիստների ժողովը, որոնք գերակշռող մեծամասնութիւն են կազմում պատգամաւորների ժողովում։ Միաձայն համանման որոշմներ ընդունվեցին, որոնցով յայտնեցին իրանց անդառնալի վճռականութիւնը՝ մինչև վերջը հասցնել պատերազմը, ինչ գնով էլ դա լինի։ Կառավարութեան ֆինանսական նախագծերի ընդունելը համարեա ապահովված է։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ (Րէյտէր)։ Դիպլօմատիական շրջաններում ամենին յայտնի է, որ ռուսական և եապօնական կառավարութիւնները մրցում են միմեանց հետ, որպէս զի ամէրիկական նաւաշինարաններում ձեռք բերեն ստորջրեայ նաւակներ և ականանաւեր։ Կարծում են, որ երկու պետութիւններն էլ լուռ համաձայնութեան մէջ են գտնվում այդ առիթով։

ՎԱՇԻՆԳԳՏՕՆ։ (Րէյտէր)։ Հաստատում են, որ Միացեալ-Նահանգները բարեկամական մասնակցութիւն կընդունեն Հուլլի դէպքը կարգադրելու գործի մէջ, նշանակելով ծովային բարձրաստիճան օֆիցէրներից մէկին յանձնաժողովի անդամ։ Հասարակական կարծիքը անուանում է ծովապետ Դէվէյին։ Վճիռը աբրագութեամբ կընդունվի, իսկոյն Մեծ-Բրիտանիայի և Ռուսաստանի կողմից պաշտօնական հրաւէր ստանալուց յետոյ։

ԿԱԶԱՆ։ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի ծննդեան օրը յաւերժացնելու համար համալսարանը ազատում է վճարից ներկայ տարում 20 ուսանողների։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի ամենահպատակօրէն հեռագիրը Նորին Կայսերական Մեծութեան անունով 1904 Թւի նոյեմբերի 14-ից. «Գիշերվայ ընթացքում ստացած զեկուցումների համեմատ, եապօնացիների արշաւումը Ցինխեչէնի մօտ երէկ մինչև ցերեկվայ ժամի 4-ը անվստահ բնաւորութիւն ունէր և մեր կրակով կանգնեցրվեց։ Չը նայելով, որ կռիւը արդէն երեք օր է շարունակվում, զօրքերը շատ լաւ են տրամադրված։ Ուրիշ զեկուցումներ չեն ստացված պատերազմական ընդհարումների մասին նոյեմբերի լոյս 14-ի գիշերը։ Վերոգրեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում են Ձեր Կայսերական Մեծութեան»։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պօղ. Կարա-Մուրզան

Խնդրում է իր խմբի անդամներին համախմբվել ամսիս 24-ին հայոց դրամատիկական ընկերութեան օգտին տալիք ներկայացման մասնակցելու և մօտ ապագայում մի համերգ տալու նպատակով։ Առաջին փորձը կը լինի չորեքշաբԹի, ամսիս 17-ին, ժամի 6-ին օր. Մ. Կարա-Մուրզայի կար ու ձևի ուսումնարանում (անկիւն Բեբուտօվսկայա և Վէլեամինօվսկայա փողոցների, տուն Լօրիս-Մելիքեանի)։ Փորձերը կը լինեն ամեն օր։ Խնդրում է ժողովվել ճշտիվ առաջին օրից եւ լինել ճշդապահ։ 1—4

Թիֆլիսի Ժողովարան

1904 Թւի նոյեմբերի 18 ին, չորեքշաբԹի նշանակված է

ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 9 ին։

Պարտաւորեցուցիչ է մինչև վերջը դիմակով մնալ։

Զգեստի ձևը. զինւորականները սովորական զգեստով, քաղաքացիները սև սիւրտուկով, տեղացիներն ազգային կօստիւմով։

Տոմսակները շվէյցարի մօտ են գտնվում։

(14, 16, 18) 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դոնսկոյի

Այսօր, երեքշաբԹի, նոյեմբերի 16 ին, մասնակցութեամբ Մ. Ա. Նիկիտսկայի. Զասլավսկու. պ.պ. Բօգդանօվիչի, Դոնսկոյի, Պօրուբինօվսկու Սպերանսկու, Զալինսկու և Մուրատովի կը ներկայացվի

«Ֆ Է Ն Է Լ Լ Ա»

օպեր. 5 գործ. 6 պատ., երաժ. Օբէրի։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Վաղը, չորեքշաբԹի, նոյեմբերի 17-ին վրաց արտիստների ընկերութեան ներկայացումը. կը ներկայացվի I ՓՈՂԻ ՀԵՐՈՍ. գրամա 3 գործ. հեղ. Օկ. Միրբօի, II ՄԵԾ ԳԱՂՏՆԻՔ, էպիզօդ 1 գործ. Հինգշ. նոյեմբ. 8-ին, Դոնսկոյի մասնակցութեամբ կը ներկայացվի ՐՈՄԷՕ և ՋՈՒԼԻԷՏՏԱ, օպէրա 5 գործ. երաժ. Գունօի։

Պատրաստում են ներկայացնելու 6-րդ գալա ներկայացում. ուրբաԹ, նոյեմբերի 19 ին ԱԼԵԿՕ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Րախմանինովի։

1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Կէլլեր

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ

աւագների խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. անդամների և կանդիդատների, որ՝ 1) յիշված ժողովարանի կանոնադրութեան 15 դ յօդուածի հիման վրա 1905 Թւականի համար անդամները և կանդիդատները պէտք է մինչև դեկտեմբերի 15-ը անպատճառ վերանորոգեն իրանց անդամավճարները, հակառակ դէպքում նրանք զրկվում են ժողովարանն այցելելու իրաւունքից և կը համարվեն իրանց կամքով հեռացած, իսկ յետոյ կարող են նորից մտնել անդամների և կանդիդատներ շարքը՝ միայն 8 րուբլի տուգանք վճարելուց յետոյ. 2) տոմսակները տրվում են ժողովարանի գրասենեակում ամեն օր երեկոյեան ժամը 8—11-ին։

(16, 18, 21) 1—3

Կայսերական Թատրոնների

նախկին արտիստ Բ. Բ. Ամիրջանը տալիս է երգի դասեր, իտալական դպրոցի համաձայն, յատկապէս ձայնի մշակում։

Հասցէ. Поварской пер. № 9, кв. 4. 1—2

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամեն օր 12—2 առաւօտ. և 6—8 երեկ.

Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի—դեղատան կից։ (ե. հ. շ.) 1—10

Երդուեալ հաւատարմատար

Ս. Ս. ՄԵԼԻՔ-ԱԴԱՄԵԱՆՑԻ

„Практическое Руководство“

для составленія бумагъ по дѣламъ Гражданскаго Судопроизводства въ ЗАКАВКАЗСКОМЪ КРАѢ, изд. 1904 года“.

Գինն է 1 րուբլի։

Վաճառվում է Թիֆլիսում. Կենտրոնական, Խիդդէկելի և Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցներում։ Հեղինակին դիմողները՝ (Прис. повѣр. С. С. Меликъ-Адамову, Тифлисъ. Межевая ул., д. № 40) 10 օրինակից աւելի պահանջողները՝ ստանում են 20% զեղջ և ճանապարհածախս չեն վճարում։ ե. շ. 3—30

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

ԵրեքշաբԹի, նոյեմբերի 16 ին, Թիֆլիսի Ժողովարանի սիրողների խումբը, անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար կը ներկայացնէ

Բարեհաճ մասնակցութեամբ տ.տ. Սաթենիկ-Ջմշկեանի և Վարդուհու

ՊԷՊՕ

կոմ. 3 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի։

Մասնակցում են. տ.տ. Սաթենիկ Ջմշկեան, Վարդուհի, օր. Բէգիջանեան, պ.պ. Մամուլեան, Տէր-Գրիգորեան, Սարեան, Ղուշչեան, Ապրեսեան, Սաֆարեան։

Տեղերի գները 1 րուբլ. մինչև 30 կոպ.

Սկիզբը ճիշդ ժամը 8½-ին երեկոյեան։

Աշակերտներին մուտքը արգելված է։

Ներկայացումից յետոյ

Պ Ա Ր Ե Ր

2—2 Ռեժիսսոր Գ. Վ. Միրաղեան

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

№ 1 ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ № 1

ԼԷՕ

Ս. ՄԵՍՐՈՊ

Հրատարակութիւն Ա. Պօղոսեանի

էջ 336

Գինն է 75 կոպ. (2 ֆր.) ճանապարհած. 1 ր. (2 ֆր. 50 սանտ.)։

Վերադիր վճարով ստանալու համար ուղարկելու է 25 կոպ. նամականիշ։

Կարելի է ստանալ՝ Թ ի ֆ լ ի ս, «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցից և Մ օ ս կ վ ա, Առաքել սարկաւագ Սիմէօնեանից։

(Армянскій пер., домъ армянской церкви) 7—10

Լոյս տեսաւ Մ. ՋԱՇԿԵԱՆԻ, առաջիկայ

1905 Թ. „ԾՈՑԻ“ ՕՐԱՑՈՅՑԸ.

Իսկ ամսիս վերջին՝ «ՍԵՂԱՆԻ», «ՊԱՏԻ» և «АРМЯНСК. КАЛЕНДАРЬ» օրացոյցները։

Ցանկացողները Թող շտապեն յայտնել, որպէս զի ժամանակին կարողանանք հասցնել։

Հասցէն. Թիֆլիս՝ Մակար Ջաշկեան։

(ե. շ.) 12—13

ԵՐԵՒԱՆԻ հայոց կօնսիստորիան առաջարկում է այն նկարիչներին, որոնք կը կամենան հայոց եկեղեցիների համար խաչվառներ և պատկերներ նկարել՝ դիմել կօնսիստորիային և յայտնել իրանց պայմաններն ու հասցէն։ Նոյնպիսի առաջարկութիւն անում է նաև այն անձանց, որոնք կը կամենան եկեղեցական զգեստներ և անօթներ պատրաստել կամ վաճառել։

Անդամ կօնսիստորիայի՝

2—5 Կորիւն քահ. Պանճուլազեան

Ազգագրական-Հրատարակչական Ընկերութեան

Վարչութիւնը խնդրում է հայ հեղինակներին ուղարկել իրան իւրենց աշխատութիւններ հրատարակելու, խոստանալով վարձատրութիւն տալ տպագրական Թերթին 24—48 ր., որովհետև Ընկերութեան նպատակն է հրատարակել ինչպէս Ե. Լալայեանի «Ազգագրական Հանդէսը», նոյնպէս և գրքեր, գրքոյկներ, քարտէզներ և այլն։ Ընկերութեան բաժնե գինն է 50 ր. միանուագ կամ մաս մաս վճարելի։ Ընկերութեան բաժնետէրերն ձրի ստանում է Ընկերութեան բոլոր հրատարակութիւնները, որ այժմ հետեւեալներն են. «Ազգագրական Հանդէսի» VII—VIII, IX, X ու XI գրքերը և Ախվերդեանի «Հայ-աշուղները»։ Ընկերութեան անդամ կարելի է գրվել Վարչութեան փոխ-նախագահ տ. Շ. Լալայեանի և գանձապահ պ. Յովսէփ Ամիրխանեանի մօտ։

Աշխատութիւնները և «Հանդէսի» բաժանորդագինը պէտք է ուղարկել Խմբագրական-Մասնաժողովի նախագահ պ. Ե. Լալայեանին։

10—10 (հ. շ.) Վարչութեան նախագահ՝ Ա. Մէլիք-Ազարեան

Փախանչեցէք եւ համոզվեցէք

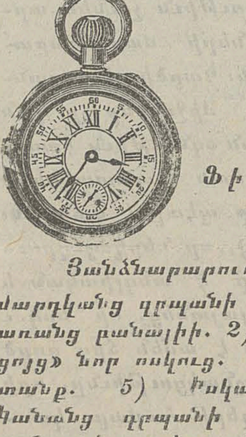

Մ. ԱՆԿԷՐ

Ֆիրմայի ժամացոյցների մեխանիզմի ամրութեան և բանելու ճշդութեան մէջ։

Յանձնարարում եմ 10 րուբլիով՝ ճանապարհածախսը հետը հետևեալ 10 իրերը. 1) Տղամարդկանց զրպանի ժամացոյց՝ պրաւագոյն սև պողպատից, ոսկէ զարդարանքով, լարվող առանց բանալիի. 2) Ամերիկական ոսկուց սնամէջ շղԹայ. 3) Պարիզեան բրելօկ «Կօդմացոյց» նոր ոսկուց. 4) Տղամարդու մատանի 56 պրօբի ոսկուց, ակով, նուրբ աշխատանք. 5) Իսկական անգլիական ոսկուց պօրտ-պապիրոս կամ պօրտ-ծխախոտ. 6) Կանանց զրպանի ժամացոյց սև պրաւագոյն պողպատից, ոսկէ զարդերով, առանց բանալիի լարվող. 7) Վզից կախելու շղԹայ ամերիկական ոսկուց, շարժիչով. 8) Կանանց մատանի 56 պրօբի ոսկուց, ակով, նոր աշխատանք։ 9) Մի զոյգ արծաթէ նորաձև օղեր։ 10) Իսկական անգլիական կաշուց գօտի՝ վերջին մօդայի, պրեամկայով, նուրբ գործ, կամ դրա փոխարէն՝ կանանց քսակ զամշից, գօտուն կից կրելու համար։ Նոյնպիսի ժամացոյց՝ կափարիչով, բոլոր պարագաներով—2 ր. աւելի։ Ժամացոյցն ուղարկվում է սարքված-պատրաստ, 5 տարի ճիշդ բանելու գրաւականով։ Պահանջները կատարվում են անյապաղ, վերադիր վճարով, առանց գրաւականի։ Գրագրութիւնը միայն ռուսերէն։ Հասցէ—Торговой фирмѣ М. Анкеръ, Варшава, Кармелитская № 23. (№ 15973) 1, 15 4—5